

Nr 826

Av fru Sjövall m. fl., i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 174, med förslag angående organisationen för handläggning av frågor om tekniskt bistånd till underutvecklade länder.

Redan i direktiven till administrationsutredningen för biståndet till utvecklingsländerna underströk departementschefen storleken och omfattningen av de samordningsproblem som skulle uppkomma inför den i nära framtid väntade expansionen av det svenska biståndet till u-länderna, givet såväl i multi- som bilateral form. Genom den intensiva debatt som därefter ägt rum vidgades i viss mån utredningens uppdrag. I sitt i mars 1961 framlagda slutbetänkande har utredningen sökt lösa alla de samordningsproblem som kan tänkas uppkomma för en rikt förgrenad biståndsverksamhet, omfattande insatser från hela det svenska samhället. Det förslag till centralt organ som utredningen framlagt har därför kanske kommit att bli för överambitiöst, och kritik har riktats mot dess konstruktion och omfattning. Man har även kritiserat utredningens förslag att använda anställningsvillkor vilka i övrigt är främmande för svensk statsförvaltning.

Statsrådet Lindström har godtagit den framförda kritiken, och det centrala organ, Nämnden för internationellt bistånd, hon i Kungl. Maj:ts proposition föreslår skall bli inrättat, har kommit att bli mindre överambitiöst och av mer regelmässig ämbetsverkstyp än utredningen föreslagit. Detta är säkerligen riktigt, men fråga är om inte samtidigt den bärande grundidén bakom utredningens förslag också blivit bortrationaliserad.

Statsrådet säger i propositionen (sid. 36) följande: »Med hänsyn till utbildningsfrågornas dominerande roll i den tekniska hjälpen och att de kommersiella relationerna till u-länderna knappast kommer att handläggas inom det nya administrativa organet, verkar den föreslagna departementsrepresentationen väl ensidigt ekonomisk.» Statsrådet avvisar även att styrelsen skulle rekryteras genom att man i förväg fixerade vilka intressegrupper som skulle erhålla representanter i densamma samt att styrelsen i stället borde väljas bland personer som företräder personligt kunnande och erfarenhet om hithörande frågor.

Vi delar denna uppfattning, att representationen i styrelsen ej skall fastläsas vid gruppintressen och vi ställer oss därför följdriktigt tveksamma till

om — som statsrådet föreslår — familjeplaneringsfrågor skall ges en speciell prioritet, när andra grupper berövas densamma.

Enligt vår mening föreligger emellertid allvarlig risk för att statsrådets ovan citerade uttalande kan komma att tolkas som en principförklaring om vilka arbetsuppgifter nämnden för internationellt bistånd skall syssla med. Statsrådet har starkt understrukit utbildningsfrågornas dominerande roll men samtidigt råkat skjuta näringslivets insatser åt sidan, både de betydande insatser som redan sker och den ökning av desamma man kan vänta framför allt i en expanderande bilateral verksamhet. Detta synes icke stå i överensstämmelse med de riktlinjer vare sig för det fortsatta hjälpprogrammet eller med de förhoppningar man ställt på detta centrala samordnande organ som framkommit under riksdagens intensiva behandling av dessa frågor de senaste åren. Risk synes föreligga att de arbetsuppgifter detta nya organ tilldelas i alltför stor omfattning kommer att bli begränsade till frågor av samma karaktär som tidigare handlagts av svenska institutet och av centralkommittén för tekniskt bistånd men att övriga problem fortfarande kommer att sakna ett centralt samordnande organ. En samordning av statliga insatser och av insatser främst inom näringslivets ram kan ej lösas inom det i propositionen föreslagna centrala organet, varken samordningsfrågor mellan å ena sidan staten och å andra sidan enskilda sektorer inom näringslivet, eller sådana mellan olika sektorer inom näringslivet.

Dessa problem har framhållits i remissyttranden, där man begärt att näringslivet skulle fått två representanter i den föreslagna styrelsen i stället för en som utredningen föreslagit. I dessa remissyttranden har understrukits näringslivets mycket betydelsefulla roll för det ekonomiska framåtskridandet i u-länderna, och man har erinrat om de redan nu livliga kommersiella förbindelserna med dessa länder: varuutbytet, de direkta investeringarna, konsult- och entreprenadverksamheten, liksom man understrukit att näringslivet är en av huvudkällorna för rekrytering och placering av experter och stipendiater. Man har också understrukit att genom ett bättre utnyttjande av näringslivets erfarenheter och genom en samordning av det officiella biståndet med näringslivets kommersiella insatser en väsentlig effektivisering av biståndsverksamheten torde kunna uppnås.

De i propositionen föreslagna personalresurserna vid nämnden för internationellt bistånd synes både kvalitativt och kvantitativt vara tillräckliga för att även kunna handlägga här av oss antydda vidgade arbetsområden.

Mot bakgrunden av vad som ovan framhållits vore det önskvärt om riksdagen vid behandling av denna proposition ville ta ställning i princip till nämndens kompetensområde och avgränsningen av densamma. Härigenom skulle också klarare riktlinjer än som skett i propositionen kunna lämnas om vilket kunnande och vilken erfarenhet styrelsemedlemmarna bör representera.

Särskilt viktigt ter sig detta om statsrådet vinner stöd av riksdagen för sin uppfattning att styrelsens medlemmar bör utses efter individuella värderingsnormer och ej representera i förväg angivna intressegrupper.

Under hänvisning till ovanstående hemställer vi,

att riksdagen vid behandling av propositionen nr 174 angående organisationen för handläggning av frågor om tekniskt bistånd till underutvecklade länder måtte hemställa till Kungl. Maj:t att beakta vad ovan anförts.

Stockholm den 27 oktober 1961

Elisabet Sjövall

Gunnar Heckscher

Hans Gustafsson